

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО**

Кафедра економіки і бізнесу

В.о. зав. кафедрою к.е.н., доц.

Лариса БОЛТЯНСЬКА
«31» серпня 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Управління науковими проектами та фінансування досліджень»

для здобувачів ступеня вищої освіти «Доктор філософії» зі спеціальності 133

«Галузеве машинобудування»
за *ОНП Галузеве машинобудування*
(на основі ОКР «Магістр»)

механіко-технологічний факультет

Робоча програма навчальної дисципліни «Управління науковими проектами та фінансування досліджень» для здобувачів ступеня вищої освіти «Доктор філософії» зі спеціальності 133 «Галузеве машинобудування» за ОНП Галузеве машинобудування (на основі ОКР «Магістр») – Запоріжжя, ТДАТУ, 2022. 14 с.

Розробник: Юрій ПРУС, к.е.н, доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економіки і бізнесу
Протокол від «31» серпня 2022 року № 1
В.о. завідувача кафедри економіки і бізнесу

 Лариса БОЛТЯНСЬКА
«31» серпня 2022 р.

Схвалено методичною комісією механіко-технологічного факультету зі спеціальності 133 «Галузеве машинобудування» за ОПП Галузеве машинобудування (на основі ОКР «Магістр»)
Протокол від «02» вересня 2022 року № 1

Голова, доц. Олена ДЕРЕЗА

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 18 «Виробництво та технології» (шифр і назва)	Обов'язкова	
Загальна кількість годин – 90 годин	Спеціальність 181 «Харчові технології»	Курс	Семестр
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Тижневе навантаження: аудиторних занять – 2 год. самостійна робота студента – 5 год.	Ступінь вищої освіти: «Магістр»	Вид занять	Кількість годин
		Лекції	-
		Лабораторні заняття	-
		Практичні заняття	20 год.
		Самостійна робота	70 год.
		Форма контролю: екзамен	

2 МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу: формування систематизованого комплексу знань та набуття практичних навичок управління науковими проектами, адаптації й впровадження проектних рішень в практичній діяльності.

Завдання курсу: формування цілісних знань та професійних практик, необхідних для управління науковими проектами; оволодіння методичним інструментарієм підготовки проектних пропозицій; оволодіння навичками залучення джерел фінансування проектних пропозицій; оволодіння навичками формування проектних команд.

Предмет курсу: методи управління науковими проектами та організаційне забезпечення фінансування наукових досліджень.

Освітня компонента забезпечує набуття здобувачами вищої освіти:

Інтегральної компетентності:

ІК. Здатність розв'язувати проблеми в галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері механічної інженерії, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

Загальних компетентностей:

ЗК3. Здатність працювати в міжнародному контексті.

Фахової компетентності спеціальності:

ФК2. Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та англійською (або іншими) мовами, глибоке розуміння англомовних (або інших іноземномовних) наукових текстів у машинобудівній галузі.

Програмних результатів навчання:

РН2. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми механічної інженерії державною та іноземною мовами, оприлюднювати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних міжнародних наукових виданнях.

РН6. Розробляти та реалізовувати наукові та/або інноваційні інженерні проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі наукові та технологічні проблеми механічної інженерії з дотриманням норм академічної етики і врахуванням соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів.

- *soft skills*   здатність об'єктивно оцінювати механізми проектної діяльності в сучасних умовах, уміння визначати та аналізувати джерела фінансування проектів, відповідально та об'єктивно оцінювати ситуацію, вміння подання інформації.

3 ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Науковий проект: зміст, класифікація, порядок розробки

Сутність та різновиди наукових проектів (програм). Основні поняття та терміни. Види наукових проектів і програм. Загальний склад і структура наукових програм різних рівнів. Особливі ознаки наукових проектів (некомерційна спрямованість, невизначеність результатів робіт, складність оцінки результатів реалізації проекту, необхідність комплексного охоплення предметних галузей і організації інформаційного обміну, відсутність аналогій в ретроспективі тощо). Структура наукового проекту і зміст його основних частин. Моделі представлення наукового проекту. Основні показники та обмеження наукового проекту.

Процес розробки наукового проекту. Фази життєвого циклу наукового проекту. Цілі розробки інвестиційного проекту. Стадії та етапи розробки науково-дослідницького проекту. Процедура генерування ідеї проекту. Інформаційний пошук способів вирішення проблеми. Підготовка проектної пропозиції (грантової заявки). Пошук та відбір членів проектної команди. Підготовка резюме та мотиваційного есе. Визначення цілей та завдань наукового проекту. Обрання критеріїв для оцінювання ефективності та результативності проекту. Оцінка кошторисної вартості наукового проекту. Процедура формування наукових програм.

Склад основної документації наукового проекту. Основна регламентуюча документація. Загальна структура техніко-економічного обґрунтування наукового проекту. Структура і зміст технічного (науково-технічного) завдання на виконання науково-дослідницької роботи. Мотиваційні листи наукового проекту. Рекомендаційні листи наукового проекту. Загальний зміст і структура договорів і контрактів на виконання наукової роботи. Проміжні (за етапами і часовими періодами) та завершальний звіт науково-дослідницької роботи. Фінансові звіти наукового проекту.

[1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 15; 18; 25; 26]

Тема 2. Організація процесу управління науковими проектами

Характеристика системи управління науковими проектами та її основних складових. Основні елементи системи управління проектами та їх взаємозв'язок. Основні умови управління науковими проектами. Головна мета, локальні цілі та ієрархія цілей управління науковим проектом. Множини функцій управління науковими проектами. Розмежування функціональних та лінійних обов'язків між органами управління проектами. Інформаційна системи управління проектом (PMIS).

Структуризація в системі управління науковими проектами. Основні різновиди організаційних структур управління науковими проектами та їх базові елементи. Підходи (функціональний, командний) до побудови систем управління проектами, їх переваги та недоліки. Технологія дизайну структурної організації системі управління науковими проектами. Моделі управління науковими проектами залежно від способів поєднання функцій та інструментів їх реалізації.

Процедури управління науковими проектами. Цілепокладання для різних стадій та учасників наукового проекту. Визначення функцій і завдань управління проектом. Визначення органів управління процесами та надання необхідних їм повноважень (розробка матриці відповідальності). Формування організаційної структури управління реалізацією наукового проекту. Визначення стадій реалізації проекту та встановлення ключових відповідальних за їх виконання. Технічне та економічне обґрунтування проектних рішень. Контроль виконання параметрів проекту (система, параметри і процедури контролю). Аналіз і оцінювання ефективності роботи органів управління науковим проектом.

Технологія формування і розвитку команди проекту. Аналіз і оцінка зацікавлених осіб. Переговори та попереднє призначення. Оптимізація біхевіоральної структури персоналу проекту. Послідовність та склад робіт з формування команди. Стадії розвитку команди. Навчання та удосконалення індивідуальних навичок членів команди. Трансформування системи мотивації в команді. Управління конфліктами в проекті (критичні області поведінки персоналу, причини та джерела конфліктів, поведінка менеджера для запобігання конфлікту).

[1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 15; 18; 19; 20; 21; 24; 28; 29; 30]

Тема 3. Управління вартістю наукового проекту

Планування ресурсів. Визначення бюджету. Класифікація ресурсів наукового проекту. Зміст інвестиційних ресурсів. Засоби та джерела фінансування проекту, їх характеристика. Форми проектного фінансування. Розробка проектно-кошторисної документації. Управління вартістю проекту. оцінку вартості проекту. Бюджетування проекту. Контроль вартості (витрат) проекту. Оцінка фактичних витрат. Вироблення заходів коригуючого і попереджувального характеру.

[1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 15; 18; 20; 21; 29; 30]

Тема 4. Управління якістю та часом наукового проекту

Концепція управління якістю наукового проекту. Ключові аспекти якості проекту. Параметри якості проекту. Система управління якістю наукового проекту. Планування якості. Забезпечення якості. Контроль якості. Витрати на забезпечення якості проекту. Управління часом у науковому проекті. Сіткове і календарне планування. Стрілчастий графік. Діаграма Ганта. Методи скорочення тривалості виконання проекту.

[1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 15; 18; 20; 21; 29; 30]

Тема 5. Управління ризиками наукових проектів

Управління ризиками наукових проектів. Сутність і класифікація ризиків проектів. Фінансовий ризик. Інвестиційний ризик. Виробничий ризик. Динамічний та статичний ризики. Чинники впливу на динаміку ризиків. Ризики нежиттєздатності проекту. Податковий ризик. Ризик несплати заборгованості. Ризик невиходу на проектну потужність. Ризик форс-мажорних обставин.

Етапи управління ризиками проекту. Ідентифікація і аналіз проектних ризиків. Аналіз альтернативних методів реагування на ризик проекту. Вибір

методів реагування на ризики проекту. Моніторинг результатів та вдосконалення системи управління ризиками проекту.

Методи аналізу ризиків проекту. Організація робіт з аналізу ризиків. Якісний та кількісний аналіз ризиків проекту. SWOT-аналіз. Статистичний метод аналізу ризиків. Аналіз доцільності витрат. Метод експертних оцінок. Аналітичний метод. Метод використання аналогів.

Способи зниження та протидії ризикам проектів. Розподіл ризиків між учасниками проекту. Якісний розподіл ризиків. Страхування ризиків. Резервування коштів на покриття непередбачених витрат. Формування реакції на ризик. Екаутинг.

Зміст та значення ризиків у процесі комерціалізації результатів наукових досліджень. Основні види ризиків, які супроводжують комерціалізацію результатів наукових досліджень. Методи оцінки ризиків комерціалізації результатів наукових досліджень. Основні способи управління ризиками комерціалізації результатів наукових досліджень. Страхування як важливий механізм мінімізації ризиків комерціалізації результатів наукових досліджень. Форми страхування комерціалізації результатів наукових досліджень.

Ризики економічних збитків суб'єктів права інтелектуальної власності. Страхові події у сфері страхування інтелектуальної власності: Розмір базових страхових тарифів по страхуванню майнових інтересів, пов'язаних з порушенням або втратою прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Вітчизняний ринок результатів інтелектуальної діяльності та ризики, які йому притаманні. Переваги страхування комерціалізації результатів наукових досліджень у порівнянні з іншими методами управління ризиками. Особливості розвитку ринку страхування комерціалізації результатів наукових досліджень в Україні.

[1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 15; 18; 20; 21; 22; 29; 30; 33]

Тема 6. Обґрунтування доцільності впровадження нової технології

Компоненти оцінки технології. Опис технології. Сертифікація технології. Оцінка ринку технології. Оцінка ефективності інвестицій та інновацій. Строк окупності. Норма інвестиційного прибутку. Методи зіставлення інвестицій у часі. Метод складних процентів. Метод дисконтування.

[1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 15; 16; 17; 18; 20; 21; 27; 34]

Тема 7. Методика визначення економічної ефективності витрат на наукові дослідження і розробки та їх впровадження у виробництво

Науково-технічний ефект. Економічний ефект. Соціальний ефект. Маркетинговий ефект. Суб'єкти виконання НТР. Суб'єкти впровадження НТР. Об'єкти інноваційних інвестицій. Джерела фінансування НТР. Оцінка науково-технічного рівня результатів НДДКР. Витрати на створення та реалізацію наукового продукту. Витрати, що враховуються при трансфері наукомісткого продукту. Поточна вартість наукомісткого продукту. Чистий дисконтований дохід. Чистий грошовий потік. Індекс дохідності. Період окупності. Стійкість проекту.

[1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 15; 18; 20; 21; 27; 31; 32]

Тема 8. Методика комерціалізації розробок, створених в результаті науково-технічної діяльності

Аналіз-PEST. Аналіз-SWOT. Аналіз-GAP. Грошовий потік. Екологічний вплив. Економічний аудит розробки (технології). Економічний ефект. Ефективність. Комерціалізація прав на об'єкти інтелектуальної власності. Конкурентоспроможність розробки. Маркетингові дослідження. Матриця БКГ.

Науково-технічний рівень розробки (технології). Науково-технічні (експериментальні) розробки. Ноу-хау. Об'єкти оцінки. Об'єкт права інтелектуальної власності. Патент. Попит. Пропозиція. Процес комерціалізації розробок. Розробки. Роялті. Собівартість продукції (робіт, послуг). Соціальний вплив розробки. Ставка дисконту. Технологічний аудит розробки (технології). Чиста поточна вартість.

Зміст та завдання маркетингових досліджень на ринку об'єктів інтелектуальної власності. Основні замовники маркетингових досліджень на ринку об'єктів інтелектуальної власності. Життєвий цикл об'єктів інтелектуальної власності.

Основні методи маркетингових досліджень на ринку об'єктів інтелектуальної власності. Основні функції маркетингу на ринку об'єктів інтелектуальної власності. Джерела інформації для проведення маркетингових досліджень. Зміст та призначення патентно-кон'юнктурних досліджень. Визначення регламенту, предмету та меж патентних досліджень.

Сучасний стан ринку об'єктів інтелектуальної власності в Україні. Можливі проблеми, які можуть ускладнити проведення маркетингових досліджень на ринку об'єктів інтелектуальної власності. Зміст нормативних документів, що регулюють проведення патентно-кон'юнктурних досліджень в Україні.

[1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 15; 18; 20; 21; 23]

4 СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Номер тижня	Вид заняття	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	Кількість				балів
			годин				
			лк	лаб.	пр.	СРС	
Змістовний модуль 1 «Управління науковими проектами»							
1	Практична робота 1	Науковий проект: зміст, класифікація, порядок розробки			2		3
	Самостійна робота	Виконання практичних завдань, робота на освітньому порталі				6	2
2	Практична робота 2	Організація процесу управління науковими проектами			2		3
	Самостійна робота	Виконання практичних завдань, робота на освітньому порталі				6	2
3	Практична робота 3	Управління вартістю наукового проекту			2		3
	Самостійна робота	Виконання практичних завдань, робота на освітньому порталі				6	2
4	Практична робота 4	Управління якістю та часом наукового проекту			2		3
	Самостійна робота	Виконання практичних завдань, робота на освітньому порталі				6	2
5	Практична робота 5	Управління ризиками наукових проектів			2		3
	Самостійна робота	Виконання практичних завдань, робота на освітньому порталі				6	2
6-7	Самостійна робота	Підготовка до написання ПМК 2				5	
	ПМК I	Підсумковий контроль за змістовий модуль 1					10
Всього за змістовий модуль 1 – 45 год.			-	-	10	35	35
Змістовний модуль 2 «Фінансування наукових проектів»							
8	Практична робота 6	Обґрунтування доцільності впровадження нової технології			2		3
	Самостійна робота	Виконання практичних завдань, робота на освітньому порталі				6	2
9	Практична робота 7	Методика визначення економічної ефективності витрат на наукові дослідження і розробки та їх впровадження у виробництво			2		3
	Самостійна робота	Виконання практичних завдань, робота на освітньому порталі				6	2
10	Практична робота 8	Методика визначення економічної ефективності витрат на наукові дослідження і розробки та їх впровадження у виробництво			2		3
	Самостійна робота	Виконання практичних завдань, робота на освітньому порталі				6	2
11	Практична робота 9	Методика комерціалізації розробок, створених в результаті науково-технічної діяльності			2		3

	Самостійна робота	Виконання практичних завдань, робота на освітньому порталі				6	2
12	Практична робота 10	Методика комерціалізації розробок, створених в результаті науково-технічної діяльності			2		3
	Самостійна робота	Виконання практичних завдань, робота на освітньому порталі				6	2
13-14	Самостійна робота	Підготовка до написання ПМК 2				5	
	ПМК II	Підсумковий контроль за змістовний модуль 2					10
<i>Всього за змістовний модуль 2 – 45 год.</i>			-	-	10	35	35
<i>Екзамен</i>							30
<i>Всього з навчальної дисципліни – 90 год.</i>							100

5 ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ №1

1. Загальна характеристика наукових проектів
2. Класифікація наукових проектів
3. Порядок розробки наукових проектів
4. Сутність системи управління проектами, її елементи
5. Цілі та принципи управління проектами.
6. Життєвий цикл наукового проекту
7. Функції управління проектами
8. Планування ресурсів. Визначення бюджету
9. Засоби та джерела фінансування проекту, їх характеристика.
10. Форми проектного фінансування
11. Розробка проектно- кошторисної документації
12. Концепція управління якістю наукового проекту
13. Система управління якістю наукового проекту
14. Управління часом у науковому проекті
15. Сутність проектних ризиків
16. Методи аналізу проектних ризиків
17. Методи зниження проектних ризиків

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ №2

1. Оцінка впровадження нової технології
2. Основні компоненти оцінки технології та етапи виконання такого аналізу
3. Оцінка ефективності інвестиційно-інноваційної діяльності
4. Науково-технічний ефект. від реалізації науково-технічної продукції
5. Економічний ефект від реалізації науково-технічної продукції
6. Соціальний ефект від реалізації науково-технічної продукції
7. Маркетинговий ефект від реалізації науково-технічної продукції
8. Суб'єкти виконання НТР. Суб'єкти впровадження НТР.
9. Оцінка науково-технічного рівня результатів НДДКР.
10. Витрати на створення та реалізацію наукового продукту.
11. Витрати, що враховуються при трансфері наукомісткого продукту.
12. Поточна вартість наукомісткого продукту. Стійкість проекту.
13. Економічна ефективність упровадження науково-технічних розробок
14. Форми та методи комерціалізації результатів наукових досліджень
15. Вивчення процесу комерціалізації розробок
16. Проведення технологічного аудиту
17. Проведення маркетингових досліджень
18. Проведення економічного аудиту
19. Отримання охоронних документів
20. Впровадження розробки
21. Укладання договору

6 РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Березін О. В., Безпарточний М. Г. Управління проектами: навч. посіб. Суми: Університетська книга, 2014. – 271 с.
2. Ворона П. В. Технологія управління проектами: підруч. для студентів ВНЗ. Полтава : Шевченко, 2013. – 172 с.
3. Гонтарева І. В. Управління проектами. Підручник / І. В. Гонтарева. - Харків: Вид. ХНЕУ, 2011. – 444 с.
4. Клапоушак О. І. Управління проектами: конспект лекцій / О. І. Клапоушак. – Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2017. – 52 с.
5. Кожушко Л. Ф., Кропивко С. М. Управління проектами: навч. посіб. Київ : Кондор, 2013. – 386 с.
6. Колеснікова К. В., Бондар В. І., Лозієнко Н. В. Конспект лекцій з дисципліни «Управління проектами»: для студентів усіх спец. Ін-ту пром. технологій, дизайну та менеджменту. Одеса: Елтон, 2014. – 166 с.
7. Колеснікова К. В., Бондар В. І. Управління проектами : практикум. Одеса: Елтон, 2013. – 119 с.
8. Логачова Л. М. Управління проектами: навч. посібн. Суми: Університетська книга, 2015. – 208 с.
9. Луценко Г. В. Комп'ютерні технології управління проектами: навч.-метод. посіб. для студентів ун-тів. Черкаси: ЧНУ ім. Богдана Хмельницького, 2014. – 84 с.
10. Ноздріна Л. В., Ящук В. І., Полотай О. І. Управління проектами: навч. посіб.: теорет. матеріал, метод. вказівки та завдання до викон. лаб. занять і самост. роботи студентів. Львів : СПОЛОМ, 2014. – 304 с.
11. Петренко Н.О., Кустрич Л.О., Гоменюк М.О. Управління проектами: Навч. посібник. К: «Центр учбової літератури», 2015. – 244 с.
12. Проектне фінансування: Підручник / Т.В. Майорова, О.О. Ляхова. Київ: КНЕУ, 2017. – 761 с.
13. Сазонець І. Л., Ковшун Н. Е. Управління науковими проектами: навчальний посібник / І. Л. Сазонець, Н. Е. Ковшун. – Київ: «Центр учбової літератури», 2021. – 208 с
14. Управління проектами : навч. посіб. для студентів ВНЗ. Дмитрієв І. А. та ін. Харків : ХНАДУ, 2013. – 235 с.
15. Управління проектами в підприємницьких структурах: навч. посіб. Кучеренко В. Р. та ін. Одеса : Астропринт, 2013. – 268 с.

Допоміжна

16. Дацій О. І. Інтеграція науково-технічної сфери в процеси економічного і соціального розвитку суспільства [Електронний ресурс]. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2010. № 4.
17. Економіка аграрного підприємства: навчальний посібник / О. М. Петрига, Т. І. Яворська, Ю. О. Прус; за ред. О. М. Петриги, Т. І. Яворської. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2016. – 498 с.

18. Ковшун Н. Е., Левун, О. І. Методичні вказівки до самостійного вивчення навчальної дисципліни «Управління проектами» студентами спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля і біржова діяльність» денної та заочної форм навчання. Рівне. НУВГП, 2017. – 26 с.
19. Медведєва О. М. Ціннісно-орієнтоване управління взаємодією в проектах: монографія. Северодонецьк : СНУ ім. Володимира Даля, 2015. – 242 с.
20. Нікіфоров П.О., Фесюк А. В., Ткачук І. Я. Управління інвестиційними проектами: навч. посіб. Чернівці : Рута, 2015. 175 с.
21. Петрович Й. М., Новаківський І. І. Управління інноваційними проектами: навч. посіб. / за заг. ред. Й. М. Петровича. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2016. – 313 с.
22. Підприємництво: інвестиційне забезпечення та економічна безпека: Монографія. / Г. І. Грицаєнко, І. М. Грицаєнко, Г. П. Педченко, Ю. О. Прус, Т. І. Яворська. Мелітополь : Люкс, 2021. – 271 с
23. Поляков М. В., Рябоконт М. В. Роль інжинірингових шкіл у формуванні інноваційної системи в умовах глобальних технологічних змін. Економіка та держава. 2021. № 1. – С. 4-9.
24. Прус Ю. О. Попит і пропозиція в інноваційній системі агропромислового виробництва / Ю. О. Прус, І.В.Агеева // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. Л. В. Синяєвої. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2016. – № 3 (32) – С. 98-110.
25. Прус Ю. О. Інноваційно-інвестиційний розвиток сільського господарства регіону / Ю. О. Прус, О. В. Воробйова) // Проблеми та перспективи сталого розвитку АПК півдня України: зб. матер. міжнар. наук.-практ. конф. – Мелітополь: ТДАТУ, 2017. – С.42- 43.
26. Прус Ю. О. Інвестиційна діяльність в АПК України / Ю. О. Прус // Молодий вчений. – 2017. – № 1.1 (41.1) січень. – С. 68-72.
27. Прус Ю.О. Методика визначення економічної ефективності інвестицій в зрошення / Ю. О. Прус // Меліорація та водовикористання: зрошення – потужний фактор розвитку садівництва і виноградарства: матер. VIII наук.-практ. конф. – Мелітополь: Новотроїцьке УВГ, ФОП Ландар С.М., 2018 р. – С.30-32.
28. Рябоконт М. В. Систематизація форм науково-технологічного бізнесу. Економіка та держава. 2017. № 9. – С. 87-89.
29. Савчук В. П., Прилипко С. І., Величко О. Г. Управління міжнародними інвестиційними проектам: навч. посіб. / за заг. ред. С. І. Прилипка. Київ : КНЕУ, 2013. 469 с.
30. Технологія управління соціальними проектами: монографія / Т. М. Безверхнюк та ін.; за заг. ред. Т. М. Безверхнюк, Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2014. 291с.
31. Яворська Т. І., Прус Ю. О. Моделювання факторів підвищення прибутковості фермерських господарств як суб'єктів малого бізнесу / Т. І. Яворська, Ю. О. Прус // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. Л. В. Синяєвої. –

Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2019. – № 1(39). – С.277-285.

32. Tetiana Yavorska, Yurii Prus, Oksana Lysak and Hanna Zavadskykh. Problems and Prospects for Development of Family Households in Ukraine // Modern Development Paths of Agricultural Production, Springer International Publishing. 2019. - p. 593-602.

33. Vinichenko, I. I., Honcharenko, O. V., Khalatur, S. M., Sitkovska, A. O., Prus, Y. O., Korchahina, V. H. Innovation-investment platform of complex ensuring the economic security of enterprises of agrarian industry// Rivista di Studi sulla Sostenibilita, 2020, 2020(2), pp. 63–79.

34. Natalia Trusova, Ivan Demchenko, Nataliia Kotvytska, Anna Hevchuk, Denys Yeremenko, Yurii Prus. Foreign-Economic Priorities of the Development of Investment Infrastructure of Agri- Food Production Entities // Scientific Horizons, 2021, Vol. 24, No. 5, pp. 92-107.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Освітній портал ТДАТУ <http://op.tsatu.edu.ua>
2. Наукова бібліотека ТДАТУ <http://www.tsatu.edu.ua/biblioteka/>
3. Методичний кабінет кафедри економіки і бізнесу.
4. Сайт кафедри економіки і бізнесу <http://www.tsatu.edu.ua/et/navchannia/perelik-dystsyplin/>
5. Internet.